

Görüşler

ADANA HALKEVİ

№. 3494

SAYI : 22

II. TEŞRİN 1939

Görüşler

ADANA HAKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI : 22

İL TEŞRİN 1939

İÇİNDEKİLER

Karagün	GÖRÜŞLER
Rasim Göknel'in Hitabeti
Nevzat Gövenin Söylevi
Şarkılar (şir)	Ruhi SU
İnkılap Kadınından Beklediğimiz Vazife	Vedad GÖÇLÜ
Adanaya İlk ve Son Seyahati	Yusuף AYHAN
Cihan Harbi ve Halk Türküleri	Rıza YALGIN
Git Rüzgâr (şir)	Seydi TOKBEY
Köroğlunun Gürcistan Seferi	Rıza YALGIN
Yarı Çekilen Bayrak	Servet ERSAL
Evimizin II. Teşrin Çalışma faaliyeti

KARA GÜN

Adanada 2 inci Teşrin 10 sabahı her şey neş'esiz. Ağaçlar bile sanki bir yıl evvel o acı dakikayı yine hatırlamış gibi; sakin, hareketsiz...

“”

Henüz saat sekiz buçuk bile olmamaştı. Halkevi salonuna ağırbaşlı bir kalabalık doldurmuş bulunuyordu. Yüksek bir kaide üzerine Ebedi Şefin hîstü konmuş, ayak ucunda da son bahar çiçekleri hazin hazin boyunlarını bükmüşlerdi.

“”

Kürsüye gelen Rasim Göknel, aşağıdaki hitabesiyle, tam dokuz beş geç, salondakileri beş dakika tarım sükûtuna davet etmiş, sükûtta sonra Halkevi Reisimiz Nevzad Cüven Ebedi Şefin aşağıya dercettiğimiz hayatını anlatmış, müteakiben Celâl Sahir Muter Millî Şef İsmet İnönü'nün 1938 de irad buyurdıkları beyanatını okuduktan sonra hep birlikte Atatürk parkına gidilerek heykelle çelenkler konmuş ve merasime nihayet verilmiştir.

Görüşler

Rasim Göknelin hitabesi

Arkadaşlar,

“Zaman, her şeyi siler, götürür, diyorlar. Yalan, inanmayınız. 365 gün evvel bu gündü. Ecel bu toprakların üzerine kanat germiştii. En büyüğümüzle uğraşıyordu.

Şehirler susmuş, köyler kalak kesilmiş, uzak diyarlardan güler bir bahçeye dikilmişti. Babir kokulu nadide bir çiçek Dolmahahçede yavaş yavaş soluyordu.

Çelenk Halkevi Reisi tarafından heykelin önüne konuyor

Büyükler sabhatine dua ettiler; küçükler ahiyeti için yalvardılar. Dualar boşluklarda kayboldu; yalvaşlar göz yaş oldu, maviliklerin derinliklerine karıştı.

"Ömrümüzden kes, Onunkine kat, diyenler de oldu. Tanrılar dinlemediler, aldırmadılar. Onun başı ucunda fen, pervane kesildi. Fakat fen, onun bu yurdu kurtarmak için gösterdiği mucizenin ne olaydı da zerresini gösterebileydi.

Bize baş oldu. 23 nisan, 30 ağustos, 29 1. inci teşrin günlerini bırakan bu büyük insan bize bir gün daha yadigar bıraktı, gitti. Takvim yapraklarını koparan eller, her 2. inci teşrin (10) yaprağını koparırken siyaha boyanacaktır. Kalbi burkulmadan atamıyacaktır.

Trablus, Bingazi, Suriye... Topraklarını eşsiner; onun istiklâl için döğüştüğü kâcını orada bulacaklar. Onlara yanzız: Samsunda diktiğimiz âbide gibi oralarda da birer âbide diksiner...

"O gitti, yüzünü bir daha göremiyeceğiz, diyenler bey-

hude üzülürler.

O, hâlâ gidiyor ve biz arkasından yürüyoruz. Yurt, millet Türklük ve insanlık... İdeallerinin en yükseği idi.

Bize yaptığı iyiliğin, gösterdiği dikkatin yüzde birini de keşki kendi sıhhatine etse idi.

Bizi düşünmekten kendine bakmağa vakit bulamadı. "Yann bakarım," diye çalışma odasına bir levha astı ve her sabah ona baktı.

Yarattığı Devletin bayrağı mağrur başını yüksekte tuttuğu, onun kızıl gölgesi, aziz düşünün üstüne gölge salacak minnettar Türk çocuğu da ebedî bekçisi kalacak.

Ve hatirasına dikilecek anıt, Türkün gönül âbidesi olacak.

Bazıları, "O, bize bir yurt bağışladı, istiklâl verdi," dediler. Hayır; O, bize yepyeni varlık kazandırdı ve buna ölmez bir ruh aşıladı. İnsanlığımıza yeni insanlık kıymetleri kattı.

Kıymetini idrak edemiyenler varsa, Onu, gitsinler Cavadan, Habeşten, tâ Hintten sorunsunlar !...

Tarih taç enkazı ile doludur. Tahtlar, müzelerin soğuk mermerleri üstünde yığınlarla durur, tozların sevgülileridir. Tacıdarlar toprakların maşukalındır, çizmelere sis olurlar.

Benim Atamı tarihte aramayın, boğuna uğraşsınız. Onu müzelerin soğuk dehlizlerinde görmek isteyenlere benim gibi siz de acıyınız.

Onu bulmak isteyenler, tacıdarların, hükümdarların erişemediği yüce yerlere baksınlar. Yürüsünler; yıllarca, asırlarca yürüsünler. Yorulmazlarsa ebediyete kadar gitsinler. Onu orada, oğlumun günlünde kızımın kalbinde, torunumun ruhunda bulacaklar; sıcak, taptaze.....

"Zaman, her şeyi siler, götürür," derler. İnanmayın; yalandır. Zaman onu değil, O, zamanı sildi, götürdü.

Arkadaşlar,

Müstakbel hantal asırları toparlayıp, tekâmül değil inkalâp diye (Zaman) ın suratına fırlatan bu büyük insanın, bu eğilmez başın manevî huzurunda biz de, zaman gibi, baş eğelim. Onun aziz hatirasına hürmeten beş dakika ayakta sükût edelim...

Nezad Güvenin Söylevi

Aziz yurtdaşlarım,

Şu anda, Türk milletinin en büyük baht karanlığına uğradığı bir günün acılarını içinde bütün tazeliğiyle yenilediğine şüphe yoktur. Şu dakikada çığır duymak mümkün olsa idi, 17 milyon insanın heçkırıklarını tıpkı bir sene evvel olduğu gibi iştir, 17 milyon insanın gözlerinden yanaklarına doğru yuvarlanan göz yaşı görürdük...

Geçen sene bugün, heman şu dakikalarda, boğucu bir karanlık içinde kalmıştık. Çünkü tarihin en büyük güneşi sönmüş, Atatürk gözlerini dünyaya kapamıştı. Bu kısa cümle o zaman duyduğumuz sonsuz acıyı, bugün aynı şiddetle içimizi kaplayan elemi ve sebebini iraha kâfirdir.

Türk milleti o gün bir şeyini, en büyük şeyini değil, her şeyini kaybetmişti. Çünkü, Atatürk bizim için ne yalnız bir kurbanı, ne yalnız millî kahraman, ne yalnız büyük bir inkılâpçı değil bunların hepsini üstünde toplamış ve hepsinin üstünde bir bütündü.

O gün Türk milleti ne kadar ağlasa hakkı idi. Çünkü kırk yıllık tarihi içinde kendisine bir kerecik nasip olan bu kadar büyük bir tali ellerle kara toprağa gömmek gibi bir bahtsızlığa uğramıştı.

Aziz dinleyicilerim,

Atatürkün, milleti için yaptıklarını söze, yazı ile elhasıl hiç bir ilâde vastasıyla anlatmağa imkân yoktur. En küçüğümüzden en yaşlımıza, en nuruşumuzdan en âlimimize kadar hepimiz, onun bizim için ne olduğunu bütün manası, bütün derinliğiyle idrak etmiş bulunuyoruz. Bugün Türk milleti ondan ayrılmış 17 milyon parçadan başka bir şey değildir. Sanki onun bir derya kadar geniş olan ruhu, zekânı, enerjisi 17 milyona ayrılmış ve bu görkûlü kudretle, vahdetli Türk milletini meydana getirmişti. Biz Atatürkü yaşadığı müddetçe en büyüğümüz olarak tanıdık. Fakat onun büyüklüğünü ölümünden sonra daha iyi anlıyoruz. Çünkü, O yaşadığı müddetçe, şahametini, azametini yakından iyice görmemize imkân bulunamayacak kadar yüksek, haşmetli bir dağ gibi idi. Onun erişilemeyecek yüksekliğini biz, ancak kendisinden uzaklaştıktan sonra görebiliyoruz.

Halkın tarafından
hazırlanan çelenk
Atatürk heykeline
götürülüyor

Hiç şüphe yok ki, yarın tarih Onu bugün bizim gördüğümüzden daha büyük, daha muazzam olarak tanıyacak ve tarrif edecektir.

Atatürkün Türk milleti için yaptığını, Türk milletinin hayatında, tarihinde onun ne olduğunu anlayabilmek için bugünkü halimize bakmak kâfidir.

Bugün dünyanın çok karışık, tarihte misline az rastlanır bir felâkete hazırlandığı bir devrede yaşamaktayız. Bütün milletleri bir titreme, bir ürperte sarmıştır. Milletlerin hemen ekserisi dâvidan olduğu kadar içinden de korkmaktadır. Fakat biz, Türk milleti, bu korkunç hadiseler karşısında, mazbut ideallere bağlanmış, sarsılmaz bir birlik içinde parçasız, deliksiz, deşikiz bir kaya halinde durmaktayız. Bir çok milletler kendilerinden daha kuvvetli olanların yardımını, garantisini bulmak için telaşla, endişe ile çırpınırken Türk milleti, en büyük devletlerin, dostluğunu paylaşamadığı bir kuvvet halindedir.

Arkadaşlar,

Tarihimizin hiç bir safhasında bize nasip olmayan bu kudret ve selvet Atatürkün eseridir.

Görüyoruz ki, dünya da bizimle beraber görüyor ki, Atatürkün muazzam eseri kendinden sonra da gündün güne daha büyük inkişaf ve istikballere doğru koşarak devam ediyor.

Bazı devlet adamları, millî kahramanlar, dinî şefler vardır ki hayatlarında milletleri kendilerine bir mâbut gibi tapmış-

lar ; fakat gülerini dünyaya kapadıkları zaman milletleri üzerinde bütün maddeleri ile beraber eserleri de ya piddetli sarıntılara uğramış veyahut çökülüp gitmiştir.

Biz hayatında Atatürke ne bir ilâh ne de bir peygamber gibi tapmadık. Bizim ona karşı olan budutsuz sevgimiz ve imanımızda mistisizmin zarvesi bile yoktu. Biz Onu en kudretli bir hakikat olduğu için seviyor, Onun büyüklüğünü yalnız hislerimizle değil, durumlarla da tanıyorduk. Bunun içindir ki, hiç bir ilâh, hiç bir millî kahraman Atatürk kadar ölümden sonra da bu kadar kuvvetle, bu kadar reel olarak yaşayamamıştır.

Soruyorum sizlere : Hanginiz içinizi yönlendirmiş zaman Atatürk'ün ölüğüne inanabiliyorunuz ? Hanginiz Onun bu gün de başımızda, aramızda ve içimizde yaşadığına kani değildiniz ?

Arkadaşlar, bu duygu, sadece manevî kuvvetlerin bir zorlamasından doğmuyor. Her gün göz göre, karşı karşıya geldiğimiz sayısız gerçeklerin kalamıza yerleştiği bir hakikattir. Bugün nereye baksak, gündelik hayatımızda, millet hayatımızda harici hayatımızda hep Onu, hep Onun eserlerini buluyoruz.

Ve bu eserler geçen seneye nazaran biraz daha kuvvetlenmiş, biraz daha gelişmiş olarak önümüze çıkıyor. Yani bir her an Onu içimizde buluyoruz. Eten ve kemikten ayrılmış olan Atatürk, aramızda fikir olarak, enerji olarak ebedî bir hayatıyla yaşamaya başlamıştır.

O bütün hayatında milleti için yaşamıştı. Hayatının hangi safhasına göz atsak ona millet davaları uğrunda seferber olarak görürüz, Gençliğinin en körpe senelerini bile O, vatan yolunda döğüşmek ve intrap çekmekle geçirmiştir.

Atatürk hayatında en az, en mukaddes gayesini hiç bir lanıye nasip olmayacak bir zafere tahakkuk ettirmiş, ölmek üzere bulunan bir milletin damarlarına açtığı hayat kaynağı bu milleti en zinde, en genç bir millet yapmak suretiyle de modern zamanlara en büyük mucizesini yapmıştır.

Yaşadığı müddetçe bütün dünya bu Atatürk mucizesi karşısında duyduğu hayranlığı ifade etmekten bir an geri kalmamıştır.

Fakat bana kalırsa O, en büyük mucizesini öldükten son-

ra yapmıştır. Bu son ve en bdyüp mucizesinin ilk işaretleri, ge-
çen sene Türk milletinin onun tabutu arkasından döktüğü göz
yaşları olmuştur.

Bu ilk işaretlerden sonra bir sene içinde onun son mu-
cizesi de bütün vuruşu ile, bütün parlaklığıyla tahakkuk etmiş
bulunuyor. Bu mucize Atatürkün içimize ruh, kalamıza fikir, kan
damarlarımıza enerji olarak kâhılması ve yerleşmesi hadisesidir.

Artık bütün dünyaya anlamıştır ki, Atatürk Türk milletinin
elinde mukaddes bir medeniyet kitabı, Türk milletinin bünyesinde
bitmez tükenmez bir hayatîyet menbâı haline inkılâp etmiş-
tir. Ve biz inanıyoruz ki, elimizde bu kitap, içimizde bu kudret
menbâı ile onun açtığı nurlu ve geniş yollardan aksamadan te-
reddüt etmeden en parlak ufuklara doğru yürüyoruz.

Sevgili Yurddaşlarım,

Atatürke karşı olan borç ve minnetimizin ölçüsü yoktur.
Buna ne biz ve ne de bizi takip edecek sayısız nesiller öde-
mek imkânını bulamayacaktır. Şu anda gülerimizden yanakları-
mıza doğru yuvarlanan veyahut göz paralarımızda kuruyup ka-
lan sıcak göz yaşları bizim ona karşı olan minnetdarlığımızın,
sevgimizin naçiz ve aciz bir ifadesidir. Fakat ne yapalım ki,
tabiat insanlara acısın, minnetdarlığımı en güzel şekilde ifade
ederek daha başka bir vasıta vermemiştir.

Ben de size ancak başınızı sağ olsun, Atatürk içinizde
diyeceğim...

Atatürk Binalarında
Malkovinde yapılan
merasim

Celâl Bahir Mutaf
başbaşesini okurken

Şarkılardan

I

Uçacak bir kuşum var
Havada yerim olsa !
Dökülecek islerim
Gidecek yolum olsa !

Bir ahırli tapın var
Meyve dolu ağaçlar
Atacak kokum olsa !

Güne bak gün batıyor,
Tutacak elim olsa !
Söyliyecek şarkım var
Ağızda dilim olsa !..

II

Arabalar arabalar
Renklerin üstünden geçen
Koka yüklü arabalar

Birer büyük sır bağıdır
Uçlarında renklerin,
Kimi güler, kimi ağlar !

Kokuları gelir bize
Renklerdeki uclarına,
Arabalar arabalar.

Ve dilleri çözülmüş
Bu surları birer birer
Söyliyecek arlar !

III

Mavi gök ! mavi gök !
Çiçeklerin soldu.
Denize verdiklerin
Denizde kayboldu !
.....

Şarkı söyledim,
Şarkılarına deniz köpeklerine yandım,
Denizin gittiği kıyılarda
Şarkıların söylensin...

Şarkı söyledim,
Şarkılarına yol kenarlarında açan
Çiçeklere yandım,
Tuzlara serptim!..

Mavi gök! mavi gök!
Çiçeklerin soldu.
Denize verdiklerin
Denizde kayboldu!
.....

Ruhi Su

İnkılâp kadınından beklediğimiz bir vazife

Yazan : Vedad Güçlü

Türk inkılâbı Türk kadını kafesin arkasından, çarşaf ve peçenin içerisinden çıkarılı çok oldu. Artık ömrünü mutfak ile dikiliş makinesi arasından geçiren, yegâne zevki akşam üzeri elinde bir çanta eve dönerek erkeğini cumbada, kafesin arkasından beklemek olan her türlü tabii ve siyasi haklardan mahrum kadın mefhumunu çok geride bıraktık. Bir zamanlar horordan kaçan, kafeslerin, perdelerin arkasında birer hayalet gibi dolayan, havasızlık ve güneşsüzlükten solmuş Osmanlı kadınının yerine geçen Türk kadını bugün erkek vatandaş ile aynı seviyede bulunuyor. Her türlü medeni ve siyasi haklarına sahiptir. Doktor, avukat, hâkim muallim ve meb'ustur. Aile müessesesinde de erkek kadar kuvvetli bir mevkii vardır. Evinin iç işlerini o tanzim ediyor. Hatta ailede bakan erkekten de ileridir. Hem erkek gibi çalışıp kazanıyor hem de ev idaresi ile meşgul oluyor.

Cemiyetlere giren yeni nizamların şayanı dikkat iki vec-hesi vardır.

1 — Yenilikler cemiyetlere yalnız layihah tarafları ile tam ve mükemmel olarak bir hamlede girmezler. Beraberlerinde bir kısmı zararlı unsurları da taşırlar.

2 — Her yeni nizam, yeni bir ehlîsenin vücudunda intibakı gitti cemiyete intibak edinceye kadar birçok aykırılıklar gösterir. Sonra yavaş, yavaş yeni ehlîsenin vücuduna hastalığa uyması gibi, yeni nizam da cemiyete uyur.

Bunlar yeniliklerin bünyesinde mevcut içtimai zaruretlerdir. Kendilerinden tamamen kaçınmaya imkân yoktur. Bu mah-

zularından dolayı yeniklerden sarfınazar etmek ise dikkatsiz kullanılır ise insana öldürüyor diye elektrik kuvvetini, beraberinde soğuk ceryanları sürükleyebilir diye büyük sanayiî zararlı görmek kadar gülünç olur.

Yalnız şu var ki yeni nizamların cemiyetin bünyesine uyması için aradan geçecek vakit ne kadar kısa olursa ve yenilikle beraber cemiyetin bünyesine girecek zararlı unsurlar ne derece az olursa yenilik okadar fazla muvaffakiyetle tatbik edilmiş olur.

Türk milletinin fetri olarak hâiz olduğu üstün yaratılmış kadınlarımızı yeni hayatlarına intihakta şayanı hayret bir muvaffakiyet temin etmiştir. İnkilâben kadınlarımızda yarattığı yeni vahit kısa bir zamanda çok güzel benimsendi. Hattâ o kadarki bu, artık (Yeni) olmaktan çıkmış bahınyor. Türk kadını hıpkı Avrupalı hemcinsleri gibi zarîf ve sade giyiniyor, alış veriş ediyor, sinemaya, konsere gidiyor, misafir kabul ediyor. Halinde tavrın'la hiç bir mübalâğa, hiç bir igretilik yoktur. Yeni hayatın eskisinin üzerinde bir ek bir yama gibi dikmiş yerlerinden sırtıymyor. Çünkü inkilâp onu yugurmuş, işlemiş, yesiden yapmıştır.

Ben bu intihakta bir tek noksan görüyorum. Anlatayım:

Modern cemiyette çalıpp kazanmak mecburiyetinde olmayan kadının bergün birçok boş vakti vardır. Bu gibi âletlerin kazançları alelekser ev işlerini görmek için bir hizmetçi kullanmağa da müsait olduğundan kadının işi sadece evin idaresine nezaretten ibaret kalır. Bu şekilde günün geri kalan saatlerini serbestçe kullanabilmek imkânına sahip olan bir çok kadınlara bugün Türk âdetlerine de tesadûf edilmektedir. Boş saatlerin kullandınan bir program altına alınmazsa tembellik, intizamsızlık gibi ruhl hayab öldürten âdetler bağgösterir.

Günün boş şartlarını bir yün yumagının ucuna takıp türlü türlü giyecek şeyler görmek, teahel teahel sinema mecmualarını karıştırmak, incir çekirdeği doldurmayan dedikodular yapmak, hiç bir kaymetli olmayan macera romanlarını okumak, hayalim manâsız tadsız, tuzsuz bir hale soktuğu gibi insanı kimseye laydası dokunmıyan mahdud düşünceli ve zavallı bir hale getirir. Enerjiyi ve kendine güvenme hisini öldürür. Ekseriya da sınırlı, ne istediğini bilmez yapar. Her şeye rağmen mes'ut

olmuşklarını söyleyen, hakikatın parlak varlığından habersiz, bir hayal âleminde yaşayan kadınlara hemen daima boş saatlerini iyi kullanmalarında.

Boş saatlerini hem kendileri hem de hayatına faydalı şekilde kullanmak için Kadınlara yardım ve hayır cemiyetleri kurmaları en muvafık yoldur. Bu, aynı zamanda müşfik ve lütfi ruhlu yaratılmış oldukları için erkeklikten ziyade kadınlara karakterlerine uyan bir çalışma sahasıdır. Bize nazaran fukarası daha az olan Avrupa milletlerinde kadınlara tarafından kurulmuş bu gibi cemiyetlere sık sık tesadüf olunur. Bu teşekküllerin, milletlerin içtimai hayatında çok hayırlı tesirler gösterdiğini bilhassa işaret etmek lâzımdır. Bu tarz meşgaleler kadını sabahtan akşama kadar ne yapacağını düşünmeden acele mendur bir mahlûk olmaktan kurtarmakta, ona ahlik ve içtimai bir kıymet vermektedir.

Bizim cemiyetimizde maatteessüf henüz inkişafını bulamayan bu ceryanı kuvvetlendirmek zamanı çoktan gelmiştir. Bu yolda yapılacak teşebbüslerin ufak bir himmetle ne kadar faydalı neticeler verebileceğini seylâp felâketinde çok canlı olarak gördük. Çoğumuzun evlerinde birşeye yaramaz telâkki edilen atılmağa mahkûm eşyanın bu felâketnedelerde birer nimet telâkki edildiğidi hepimiz hatırlarız. Fukaraların menfaatine mütameleler tertibi, iane toplanması vesaire gibi faaliyet sahasını genişletilmesi suretile temin edilecek yardımın çok daha şumullü bir şekilde sokulabilmesi gayet kolaydır.

Bu hayırlı yolda ilk montazam cemiyeti teşkil etmek şerefine Adana kadınına ait olmasını temenni ederiz.

Adanaya İlk ve Son Seyahati

1923 — 1938

Yazan: Yusuf Aghan

Zalardan sonra, 1923.

Toros silsilesini aşarak Çukurovaya doğru bir tren iniyor.

Marinin çıplak ve çorak kütublarında dönmüş idealcesi eriten bir bahar güneşi gibi Türk bahar üzerinde doğan emsalsiz kumandan, büyük inkılâbın beşiği olan Adana'ya geliyordu.

O gün, Başbuğuma 14 yaşında bir izci olarak karşılıyorum. Zaman zaman yağın yağmur iç çamaşırlarımızakadar nüfuz etmiş Oymakbegimiz Kemal Oğuz Arık, atış temin ederek elbiselerimizi kurutturuyor. Başbuğum, düşmanlarını aleviyle keşfeden bir kudret, hâdiseleri tahlil ve terkiib eden en büyük fikir klinyageri olubuna. Türk yurdu ve Türk istiklâli için yaptığı mücadelelerin büyüklüğünü anlatıyor, işaret ettiği hedefle milletçe nasıl koşulduğuna. Miskin, sefih, esir yaşamaktansa şerefli bayrağımıza gömülerek şerefle ölmenin kudsîyetini dimağ-larımıza yerleştirmek suretiyle zerre zerre rubumuzu, içliyen enjeksiyonlar yapıyordu. Bu enjeksiyonlardan duyduğumuz hararetle üşlüyoruz.

Kırmızı beyaz renklerde helazoni şekilde boyanmış direk-ler iki sıra üzerine yeni istasyona kadar istidad etmiş, her direk-le çift bayraklar dalgalanıyor. Yeni istasyon caddesi istasyon binasının içine kadar müdhiş bir insan tufanı halinde çalkanıyor. Şehir edeta bomboş. Bütün Adanalılar Ebedî Şef'i istikbalde, sanki ahiretten bir parça, bir mahşer manzarası görülmekte.

Heyecan, ses ve telaştan ruhlar gergin.. Sabırsızlıktan bu muazzam insan kuflesi için için kayıyor.

Bütün asabınızı dolaşan bir lokomotif sesi. Görler, tire-sin görüneceği noktada.. Adana, Ebedî Şef'e kavuşmanın neç-esini içiyor.

Tren gara giriyor; dediler. Oymakbegimiz seri bir ku-manda veriyor.. Derin bir sükût. Şimdi bandonun ahengi bütün seslerin hâkimi.

Büyük halâşkâr başında kahve rengi kalpak, elinde zarif bir baston, üzerinde hej bir seyahat elbisesiyle selâmlar vererek önümüzden ilerliyor. Bütün hançereler birden elektriklendi. Yağal

Varell. Nidalariyle yer sarıyıyor.

Türkün istikbaline ait medeniyet ve terakki çiçeklerinin tohumlarını "Hal, in sakasına ekip filizlendiren hayat ve hürriyet halkı misilsiz bir tezahürat, misilsiz bir coşuş arasında ghere yürüyor.

Türk ocağında

Elyevm Ankara Halkevi Reisi ve İçel mebusu bulunan Türksözü gazetesi sahibi Ferid Celâl Güvenin, o gün, halen halkevi binası olan o zamanki Türkocağı salonunda Adana gençliği adına yaptığı, Başkumandanda sünmez hisler, istibalar husule getiren, büyük tarihi hitabeye saat 16, 30 da verdiği cevapta Başkumandan şu sözleri söyledi:

"Ben ve benim gibi sevdiğiniz bir çok arkadaşlarımla beraber milletin en feci günlerinde vicdanımıza terettüp eden varileyi yaptık. Fakat bu hususta bize cür'et ve cesaret veren siz ve sizi vücuda getiren büyük kalbli analar ve babalarınız ve bu memlekette. Acı günlere ait ölmakla beraber kıymetli bir hatırayı burada tekrar etmek isterim:

"Elediler; Bende bu vakayim ilk hisseteşobbüsü bu memlekette bu güzel Adanada vicut bulmuştur.

"Bilirsiniz ki, Suriye felâketini müteakip ben Yıldırım ordular grubunun kumandanlığına almak üzere buraya gelmiştim. Ozaman burada bütün memleketin, bütün milletin nasıl bir âliye sürüklenmekte olduğunu tamamen görmüştüm."

24 Mayıs 1938

Son Adana seyahati de Hatay davasının en hararetili günlerine ye kendisinin rahatsız bulunduğu zamana tesadüf eder: 24 Mayıs 1938.

Okyanuslar kadar engin lâcivert göleriyle ufuklar yaratan, Türk vatanının hududlarına da aynı şekilde tesbit eden Atam'ı o gün de, tunclaşmış bir asker olarak karşıyor, göstereceği hedefe koşmak için yurtta ve cihanda dediğini yaptırın kumandasını bekliyordum.

Bilâhare Hataya gidecek kitalara, Atatürk parkının önünde, şimşekli nazarları karşısında geçit resmi yaptırıyordu.

Yıldırım Ordular Grubunun kumandanlığına almak üzere Adanaya şağını ilk bastığı gün bütün memleketin sürüklenmekte olduğu karanlık âliyi objektif görüşleriyle seçmişti. Bugün de: "Kırk asırlık Türk yurdu esir kalmaz.", dediği Hatays be-hemshal kurtarmağa karar vermiş, Adanadan oraya sevkedeceği kitaları bir kere daha tefliş ediyordu.

Kitaların geçit resmi bitmişti.

Otomobili, önüne doğru geldi.
Heykeline bir defa daha baktı,
Adanayı geçmeden vagonuna dönecekti.
Biraz düşündü.

Alevli gözleri bir noktada durdu. Sonra döndü, Salih Botok'a:

"— Salih! Adanayı dünya gözüyle bir kerre daha görelim, dedi.

Ulus parkına geldiler. Nehri ve taş köprüylü istikametine alarak bir hasır koltuğa oturdu. Zaman zaman asil ruhundan doğan fikir manzûmeleri hakikatin ufkunda nuru bir kuşak halinde görünen, Türk milletinin hayati ihtiyaçlarını en emin ve en doğru bir lisanla anlatan nazîrsiz hatib Adananın hayati ihtiyaçları hakkında izahat alıyor, Çukurova ile mearın mukayesesini yapıyordu. O esnada Atatürk'e portakal suyu verdiler. Doktoruna döndü, zararlı olup olmadığını sordu. Aldığı cevap portakal suyunu içmesine mani oldu. yarım saat sonra da vagonuna avdet buyurdu.

Adanaya veda ediyor.

Tren sallandı. Lokomotif katan çekiyor. Göz yaşlarınıca göstermekten sakınarak "Yaşat, avkâzeleriyle ehalî çözüyorsunuz.

Adana Atatürk'ün kalbine, Atatürk Adananın kalbine dokdu. O, son nazarılarla Adanayı temâşa ederken tahleştürümüne imiş, hissiyatımızın sedirinde uyansuğu.

~*~

Faniği esasen sevmiyen Ata'mın bir sözünü hatırlıyorum:
İki Mustafa Kemal vardır. Biri ben İani Mustafa Kemal, diğeri ebedî Mustafa Kemaldır. Ben, onun gayelerini tahakkuka çalışıyorum..

Bugün Atatürkleşmiş ebedî Mustafa Kemal mevcuttur. O gayeler ise tahakkuk etmiş olarak Ebedî Mustafa Kemalle birlikte ebediyyen yapıyacaktır.

Saad Tahsin ne demişti:

Muhammed büyük bir mürşit, Bismark yaman bir siyasi,
Danton selihar bir hatib, İskender büyük bir asker, Lenin dehşetli bir inkilâbeci ve fakat Atatürk bir fevkalâdehadir.

~*~

"Ey Onun çocukları; Gidiniz, mezarının başında yurdunun istiklâl marşını söyleyiniz! Başka ses istemez..!

Cihan Harbı ve Halk Türküleri

Yazan : R. YALGIN

Bir memleketin siyasal, içtimai ve iktisadi geçimlerini şehirlerde gazeteler nasıl günbegün kaydediyorsa köylerde halk şairleri de memleketin umumî durumunu böylece muhtelif tür-küllerle kaydetmekten geri durmamaktadır. Bu hal yalnız Türki-yede değil bütün dünyada da böyledir.

25 sene evvel köylerimizde yaşayan halk şairlerinden te-sadüf edebildiğim bir kaç tanesi o günkü cihan harbini kendi düşüncü ve kendi gözlerine görünüşlerini bize bıraktıkları türkülerile bakınız nasıl tesbit ediyorlar:

Bu gün esmekte olan harp havası içinde Türk köylüsö-nün yirmi beş yıl önceki duygularını göden geçirmek hem folkde ve hem de siyasal gayelerimiz bakımından faydalı olacak zannedeyim. Bunun için elimde bulunan seferberlik, Çanakkale büyük harplerine ait Karakoyulu Kul Mustafa ile Lohaslı İpek Mustafanın iki türküsü ve Karsantının Ciritler köyünden Kadir-Alinin bir türküsünü sunuyorum :

Seferberlikte : 1

Gaziantepin Karakoyruklu köyünde Kul Mustafa asker olmuştur. Bir gün türkü okumaya müstaid olduğunu haber alan yürübaşı Hacı muhtar bey Kul Mustafayı çadırına çağırarak:

— Mustafa; senden seferlik için bir türkü istiyorum. Şimdi söyle yazacağım demiş.

Kul Mustafa çadırın kapısı önüne diz çökerek 30 parçan- ları tıbbi hana okuduğu gibi yüksek sesle ve Ravanda ağız (Bir halk musiki makamı ismi) ile okumaya başlar:

Sene 1331 de koptu bir tatan

Kâfile kudursuz perîl yakmıştı bağlar

Gice gündüz yalvarmalı Mevlaya

Daluk versin yarın gün kas aklar.

Halk şairi burada düşmanın kudurmasındaki bahsederken dahilde Şerif İrfanile yapıyanların da bu millî savaşın içinde ve perde arkasında olduklarını görmekte, fakat Türke has büyük bir tevekkül ile bunları kale almayarak Allaha güvendiğini, öz vatanını düşündüğünü açıkça gösterir.

Çok adam var canından geçmez

Çocukların pervası yok açmaz.

Dalalar, fırlansın düşman kaçmasın

İskender suruşun, çevrilmiş dağlar

Bu beyitlerde kul Mustafa oldukça heyecanlı ve coşkandır. Banzalarının cananından ayrılmıyarak hâlâ askerliğe ilişkin edemediklerini hatırlarken böyle olivi bir gaye peşinde koşmaya muktedir olamayan çocukların bile bulunduğunu hatırlatıyor. Sonra düşmanın ne kadar sıkışık ve ne kadar korkak olduğunu "dolamp fırlansın kaçamayacak bir halde bulunduğunu", çünkü düşmanın bir İskender suruşun içinde kalması (Dağları taşları sarılmış) ve bu suretle Türk askerinin varlığını liyk olduğu kadar tanıtır.

Yeni bir tertipte Urfaya çıktı

Analar gölünden kaşık yağ döktü

Yabañ çöllere esime [2] çıktı

Deryaya denise hükmetti Türkler

Bu beyitlerde şairin üdresi her ne kadar karanlık bir tülün arkasında ise de yeni tertipaskerlerin Urfaya kadar geldikleri ve bunları gönderen anaların göleri yağla doldukları ve yabañ çöllerde esime yani sürgünlerin kaçtıkları veyahut bunları çekip götürdükleri, sonunda ise Türklerinderyalara hâkim buldukları görünmüyecek kadar açık ve ince bir duygu ile ifade olmaktadır.

Her gün çoğalan ve kafiye, kafiye hanları dolduran yeni askerlerin vaziyeti hakkında şair şunları da söylüyor :

Seçip seçip doldurdular banları

Almanyalı beğenmiş banları

Zahur etti kayametin banları

Taormusa beğendiğine; karışır mı Yağlar [3]

[2] Esime — Sürgün, Maras denmiştir.

[3] Yağlar — Bu kelime her halde Yağlar birden birarada. Benim notumda katipen böyle söylediği için adı mahafaza edilmiştir.

Gördünüz ki Kul Mustafa burada biraz öfkelidir. Kendisine sızını sızarmasını işaret ettim ve sordum :

— Aşk ben türküsün burasını anıyamadım.

Aşk göklerini açt ve kükreyerek :

— Tanınan beğendiği Türkün Almanyak beğenmiyormuş dediler. Kızdın; bizi seçerkinmiş, istediğini harbe gönderecek, istediğini geride soyka (***) edeceğim, buna Allah razı olur mu ? Biz yurdumuzdan köyümüzden, anamızdan babamızda harp edeceğiz diye ayrıldık. Ne diye seçilelim Almanlı bizi tülüğün paşadığı yerde seçsin...

Aşığı takdim ettim. "Yağana Türk askeri; o senin bildiğin gibi askerdir " dedim, aşık yine türküsüne başladı :

Kul Mustafa 'da' çok şikâyet gördü
Babası oğlunu düğüne verdi
Bir an yığıldı kabire girdi
Ölüme varması geride sağlar

22 Eylül 1931 Karakuyu

Çanakkalede : 2

Bir ay sonra yani (20 tepini evvel 1931 tarihinde Gari-
antebin Lohan köyündeyim. Muallim Ömer bey köyde daima
geziçi olan İmâ bir halk şairinin bulunduğuna haber verdi. İş-
imiz bittikten sonra köy odasındayız. Kör aşık Mustafa bizden
evvel faslına başlamış çabıyor. Çok istilâde ettiğim bu aşığın
türkûleri arasında kendinden evvel ölmüş Kul Mustafanın sefer-
berliğin başında söylediği bundan evvel okuduğumuz türküsüne
üç sene sonra şöyle bir ekleme yapmıştır:

Sene 331 de koptu bir tuhan
Ağlayıp gözyaşın ölene bakın
Ayrılıp yurdumuzdan aşından
Diyarı gurbetale varana bakın

Değişmişim karayı dükkânın alı
Terk etmişim yarı ben dahi malı
Tükennmiş muallimler yok kaını sanı

[***] Soyka — Ölüme kalma çanakkale, Hilâletin üstünden şikâretin üstünden

Dişarı garbette ölete (*) bakın

~*~

Saguk su başında biten süğüler
Sevkiyat memuru asker süğüler
Yavrusundan ayrı düşünüş yığıtler
Yürütüp ateşe gelene bakın .

~*~

Mahattaya vardık geldi bir vapur
Çagırdı askerler hepimiz bize
Ulaştı imkula "Bozalı İhtar,,
Mermilerle düşüşen yığıle bakın

~*~

Doğdu seferberlik düğme kuruldu
Taarruz olacak diye, esir verildi
Çok kapaya kara kilit vuruldu
Babasına yetmiş yavruya bakın

~*~

Düşmanlar askerini düğmüş karaya
Ösmenli askeri düğmes araya
Zalimler da lapmış paraya
Kol, kol esir olanlara bakın

~*~

Yeni harba vardık Çanakkalaya
Başın uğratlık düşmanın belhaya
Ne varla şu "Kemal Mustafaya,,
Döküyor düşmanı denize bakın

Âşk Mustafa köy odasında bu türküyü okurken dinliyen köylileri gözümün ucuyla izliyerek ediyordum. Bihassa büyük harbe iştirak etmiş olan simalarda canlı bir heyecan hakim oluyordu. Dinliyenlerde: Saçlar ürpemiş gökler sulanmış, düşünceler namütenahi uluklara karışmış bu anda kör âşk Mustafa sayısız heyecanla inliyordu. Bunlar hepsi Türkün düşüyle sıkı bir alâka tinetini hâli yapamakta olduğunu gösteren delillerdendir. Âşkın sazı durur durmaz, söz şahlendi :

(Nemutlu şu Kemal Mustafaya, döküyor düşmanı denize

[*] Özet — Bulupı husulâtına öfete.

bakan) beytini tekrar ettikten sonra bu büyük çehrenin kim olduğunu iraha başlar:

— Efendi "Kemal Mustafa; Atatürktür., Anafartalarda bizim başımız, An burnuna da onunla beraber gümüşük, O başka bir Paşaydı, seslendiği gün denizin içi kafa dolmuştu, Şimdi gene O, başınız.

Koca harpte : 3

Karsantın Ciriller köyünden Kadir Akden oğlu Kadir Osman Kaplancın bellediği şu türküyü de 14/7/1939 tarihinde Osman Kaplıandan dinledim. Koca harp diye tasvir edilen türkü yine Türkün celâdet ve harbe tahammülünü gösteren vesikalardan biridir.

Gene yaz geldi de bahar eristi
Katağın (*) yoksulluğa canına geçti
Eşek turbanı kadeyi de geçti
Çok ağalar yavan yedi bu sene

Büyük harpte harbe giren her devlet gibi bizde de yiyecek sıkıntısı çekildiği malumdur. Burada katağın ayran ve eşek turbanının bir nevi ihtiyaç zamanlarında yenilen nebat olduğunu o büyük harbin, yüksek tahammül olan Türk milletine öğrettiği şeylerdendir. Köylünün yoksulu ve hayı yavan yani kuru ekmek yemeğe bile dayanıklı olduğu bu beyitlerde açıkça görülür.

Karlar yağdı ince elikten elendi
Yağmur yağdı her dereler sulandı
Bakla kıran aralıkta arpa diledi
Çukurovaya sürgün gitti bu sene

Bana; büyük harp için söylendiği rivayet edilen bu türkünün kıvama harpten ziyade çok kıran basması ve yağmur selleri altında arazi ve ekimlerin harap olmasından yüzünden Karsantın civarında bir kalık senesi geçmiş olduğu kanaatını veriyor. Bakla kıran atın bile arpa dilediğine bakılırsa bu türkünün harpten ziyade kılığa ait olduğunu görürüz. Fakat verilen rivayet koca harp için söylenmiş olması itibarıyla türküyü büyük harp türkülleri arasına aralıyorum. Mamefi Türk camiası içinde harpte kit-

[*] Ayrıntıda katık deniyor. Ay-aa sözlüğüdür.

İçin ayrı ayrı farkları yoktur. Nihayet bu iki lüca müfekkirden de ayrı manâyı yaşıtmaktadır.

Ölüm gelmiş kapı kapı geliyor
Alınmış kara yan yazıyor
Gelinlik kızlar kalın çiziyor
Şahbaa yigitle de olur bu seneler

Kanıqlı boğazından yürüdü asker
Çınakkaleden de alındı haber
Oynayarak yollandı yavuklu nefes
Koca bir harp duyurmuş bu seneler

Son fıkralar : Köyde geçen sıkıntıları, geinlerin, gelinlik kızların kalınlarını çözmeleri, yani biriktirdikleri çehizlerini elden çıkarmaları, bazı yigitleerin ölmekte oldukları ve nihayet askerlerin leve, leve yurt kavgasına koşarak Çınakkaleden haber gönderdikleri anlatılıyor. Her halde bu türkü; sem seferberliğin kılıfına ve hem de buna incimam eden koca harbi anlatmaktadır.

Halkın mühim hâdiselerde bıraktıkları bu gibi parçalar zaman geçtikçe anlaşılacak hale girdiği malumdur. Bunun için bu gibi hatıraların derhal ve tam zamanında toplanarak kaydedilmesi bir milli borç, ve bir ilim güçtür.

R. Yalçın

GİT RÜZGÂR

Uyanmanın ruhun rüyalarından
Uyanmanın bir kalb hülyalarından
GİT rüzgâr, gİT rüzgâr, uzaklara gİT.

Esme, dökülmesin sarı yapraklar,
Sararan gülmüşün başka nesî var ?
GİT rüzgâr, gİT rüzgâr, uzaklara gİT.

Bocma hiç bir şeyi, gİT uzaklara,
Kalbsizlerin yaşadığı diyara,
GİT rüzgâr, gİT rüzgâr, uzaklara gİT.

Bora ol, parçala orda her yeri,
Doğmanın güs, ağarmışın tanyeri
GİT rüzgâr, gİT rüzgâr, uzaklara gİT.

Seyfi Tokbey

Köroğlunun Gürcüstan Seferi

Yazan : R. YALGIN

Ayvat ile Köroğlu arasında yol münakaşası devam ede dursun.

Ben size şuracıkta 1931 yılında Gaziantebin Lohan köyünde rastladığım Morcalı köyü ahalisinden 65 yaşlarında Seyid Ahmedin (Köroğlu) hakkında natemam ikinci bir rivayetini naklediyim :

Seyid Ahmedin bu rivayeti etnografya ve folklor bakımından bilhassa atışık branşında teskalâde ehemmiyetlidir. Aldığım notlarda az çok Köroğlunun tercümei halî de vardır. Mümkün olduğu kadar Seyid Ahmedin ağzından çıkan hikâyeyi aynen naklediyorum :

Köroğlunun babası Hafız Ali; memleketi Kermanşah. Köroğlunun eski adı Bey Mustafaymış.

Kermanşahta İmrehoş Türkân bey varmış. Hafız Aliyi yanına çağırtmış, ona konağında seyislik işini vermiş, iyi at seçmesini bilen Hafız Aliye bir gün Türkân Beyi "Git pazardan bana bir kısırak al, der. Hafız Ali pazarda çelimsiz bir kısırağı beğenir, ve on sarı altına satın alır. Bey bu kadar çok para ile ölü bir halde alınan kısırağı görünce kızar, Hafız Alinin gözlerini mülle çıkarır. Oğlu Bey Mustafayı babasının işine geçirir. Bey Mustafanın adı o gün KÖROĞLU kalır. Gel köroğlu, git Köroğlu derken Türkân Beyi bu oğlanı babasından iyi beğenir. Bir bayram günü oğlanı çırak etmek ister ona " Oğlum abana gir beyendiğin tayı al, sana hediye ettim , der.

Oğlan babasına damır, babası ona "Tay alacaksın bana kulak ver, dediklerimi dinle, sonra tayı seç, şimdi Kör-oğlunun babası çocuğuna at nasıl seçilir diye öğretiyor:

— Oğlum seçeceğin tayın topuğunun kolları bir dikiz yüzüğüne girmeli; tayın kuyruğu kaytan gibi ince ve yumuşak olmalı; tayın gözleri fincan gibi büyük ve akı çok olmalı; tayın yalı (yelesi demektir) sağ yanına devrik olmalı; tayın alında sadakat nişanı bulunmalı; (Sadakat nişanı atın alında kolları bukle olarak bir hülal şekli almasıdır) Tayın daltın selvisi omuzuna ulaşmalı; (Selvi omuzunun tüyleri demektir.)

Kör-oğlu Türkân beyinin alına girdi; bütün tayları gözden geçirdi, sonunda babasının kör olmasına sebep olan kısırağın kir tayında babasının söylediği tekmil nişanların bulunduğunu gördü. Türkân beyin huzuruna çıkarak istediği tayı söyledi. Bey Kör-oğluna (Tüh sen de baban gibi tabiatsiz adammışsın; al kısmetin oymuş) dedi. Oğlan tayı aldı, babasının yanına geldi. İhtiyar kör eliyle yordamladı, tayı çok beğendi. Ve yeni baştan oğluna nasihata koyuktu. Tay ölecek gibi kö-tülemişti; kör Hafız Ali oğluna döndü: Oğlum, şimdi bir kalıp sabun bitenecek bu tayı yıkayacaksın, sonra güneşle kurutacaksın, ahıra çeker ve bir daha gün yüzü göstermiyeceksin, ahırda yüz dirhem yağ ile tayı bir iyice yağlayarak bir kal gebre ile (Atın limarından sonra tozunu alan kal keseye gelme denir) yağlarını derisine içireceksin, kalan yağı kulaklarına ve burnuna dökeceksin, Arpaşını yıkayıp kaynatıp sovuftuktan sonra vereceksin, tay iki buçuk yaşına değdiğinde bana getireceksin.

Kör-oğlu babasının dediği gibi tayı iki buçuk yaşına kadar bakar, ve günü gelince ahırdan çıkarır, kör babasının yanına gelir. Baba tayı getirdim. Tam iki buçuğunda. Babam, oğlum tay adam olmuşsa olmuştur. Bugün üstüne bin iyice so-lanmış ve dize kadar çamur olmuş, sürülmüş bir tarlaya gir, alabildiğin gibi tayı çamura sür, tay tarlaya yararsa ocun gözlelerinden öp, yaramazda durursa bçağını çek tarlanın içinde kes, der. Oğlan babasının dediği gibi yaptı; çamura sürdü, tarlaya yard. Atı istediğinden iyi buldu ve gözlelerinden öptü. Koytu babasına muştaladı. Babam çabuk nalbandı çağır, dört ayığının nallarını dirhemle ölç. Bir nal obirinden bir dirhem fazla

ve eksik olmayacak, iyice nallandıktan sonra atı yine ahıra çek gün görmeden bir hafta dinlendir. Bir haftadan sonra atı yeni baştan çamura vur, gene bana getir.

Bir haftadan sonra Köroğlu atı yeni baştan çamura vurdu. Eskisinden şabnaz at çamura yard. Ahn üstünde babasının güneşlediği damın yanına ulaşı. Babası efile atı yordamladı, ahn üstünde bir fiske çamur görmeyince oğluna döndü: Oğlum işte bu at adamı düşmandan korur, ama Türkân Bey bunu duyarsa sana rahat vermez, layı elinden alır, Kaçmaktan başka çare yok * Bir at bir avrattan yüce, bir yurd gibidir „ dedi.

Sabahden bir gün beyden haber ulaşı. Bey atı görmek istiyormuş, dedi. Kör Hafız gelen adama: Oğlum bindi, silaya gitti yarın kendi gelince gönderirim dedi. Ertesi gün eşyalarını topladılar, damın kapısını kapadılar, parardan bir at daha aldılar ve baba oğul atlara binerek ikisi birden Kermanşahitan, Türkân Beyinin şerrinden kaçtılar. Yolda satın aldıkları at öldü. Eşyalarını sattılar, ikisi birden kır ata binip yollarına gittiler.

Aradan bir kaç gün geçince Türkân Beyi baktığı Köroğlunun kapısı kilitli, işi anlaşı, her halde bunlar kaçmışlardı dedi. Hemen arlarına kır atlı koğdu.

— Kopun yiğitler bunların ölüsünü, dirisini sizden isterim.

Beyin kır atlı adamı koştular, iki gün sonra Köroğlu tozu dumana katmış atların geriden geldiğini gördü. Babasına:

— Baba... Habire geliyorlar, ne yaparız.

Babası önde gelen ahn donu ne bana söyle? Köroğlu, baba, (Dora) dedi. Kör Hafız korkma oğlum doru at yazıyı sever (yazı düz demektir) sen kır atı tikene sür. Oğlan ah çalıklar içine sürdü. Dora at geri kaldı. Babası ardına bak hangi at yetiyor dedi. Köroğlu baktı. Baba (Alat, alat) babası oğlum yokuşa sür, al atlar solugan olur yokuşa gelemez. Oğlan kır atı yokuşa sürdü, al at ta geri kaldı. Babası sordu. Hangi at ilerdi, (kula) baba (kula) ihtiyar sert sür korkma kula atlar topuk çalar. Birazdan sonra Köroğlu kula ahn yere düştüğünü gördü, babasına söyledi. Babası hangi at bağı oğlum, oğlan başını çevirdi. (Kır at) baba kır, belki de bizim tayın anası...

Köroğlunun babası ol... Çekti. "Oğlum işte bundan korktum, kır at bir şey dirlensez, derken kır at yetişi ve üstündeki adlam:

— "Ey dikmeden söktüğüm, ekmeden biçtiğim herifler...

Nereye kaçıyorsunuz? Türkân beyin ekmeğini yedikten sonra kaçmak namussuzluk değil mi...?

Köroğlu belâğlandı, baba ne edersiz? Kavuştü baba, Babası bir çaremiz var demeyek, Bir ayuç toprak al, kır atın göçerisine vur arkadan kargı ile ata dayan...

Oğlan babasının dediğini yaptı, kır atı kargıladı. [*] Binedi attan düştü, Köroğlu atına bindi ve sürdü. Tâ İstanbula vardılar.

Şimdiye kadar naklettüğüm hikâye kurvetli bir hikâyeci olan Seyid Ahmedin ağrından çıktığı gibidir. Sırası gelince Seyid Ahmedin Köroğluna aid rivayetlerini eski ve perişan nollardan yine sunacağım.

Şimdi Kar İsmailden dinleyip yanda bıraktığımız Köroğluna devam ediyorum. Ayvaz ile Köroğlu sağa sola gitmek, yol münakaşaları arasında hakem olarak Demirci oğlu çağılır, Demircioğlu geriden gelirken köroğlu:

Lâker Demirci oğlu lâker
Demirden zıhları söker
Atın malın, mihan çeker
Daştur bu dağların yolu daştur

Bu sırada Köroğlu türküsüne devam ederken Mahmut bezirgân da ilerler, meclise girerken Köroğlu:

Svat oğlum bileklerin
Kabul olsun dileklerin
Vur göğsüün iliklerin
Kaştur bu dağların zolu kaştur

Köroğlun der uolacak
Geride Mahmut bezirgân var
Elbet bu yolları bilcek
Haştur bu dağların yolu haştur.

Mahmut bezirgân gelince yolda Beyoğlanın obası var, bisi karar dedi. Bunun üzerine Köroğlu her yiğit için bir sandık yaptırılmasını ve yiğitlerin sandıklara konup Beyoğlanın obasından bezirgân yükü gibi geçirilmesini emretti.

Hazırk görüldü. Nacarlar geldi, sandıklar yapıldı. Yiğitler yük oldu, sandığa girdi. Ortada Köroğlu, Mahmut Bezirgân, Demirci oğlu Ayvaz göçün savranı gibi atlara bindiler Gürüstana yürüdüler. (Devam edecek)

[*] Kargı: Malın hayr alık.

Yarı Çekilen Bayrak

O dalgalandıkça bize şeref verir,

O dalgalandıkça bize hayat verir,

Ve O dalgalandıkça bize hürriyet tenefüs ettirir.

Fakat bugün O melî,

Onu ben doğdum doğal bükülmeyen boynunu daha ilk defa böyle bükülmüş ve Onu ilk defa yaşlı gözlerimle rengini solmuş görüyorum.

Ne kadar hüznü ki direğinin ucuna çıkmaya kendinde mercâ bulamamış yarıda kalmış.

Ey asil milletimin şan ve şerefle dalgalanan Bayrağım ;

Seni biz kanımızla boyadık, neden soldun ?

Ve sen ki, milletimin kudret ve kuvvetiyle dalgalanıyorsun, neden yoruldun ?

Onu öldümü sandın ?

O ölmedi.

O hiç bir kula nasip olmayan mertebesini buldu. O bir örnek oldu ; O şimdi çok rahat uyuyor.

O ölmedi ki ;

O her Türk'ün kalbinde Senin gibi yaşıyor, Sen ölmüştün ki, O da ölsün ?

Ve sen ki, al renginle mağrur dalgalarıyla Bayrakların en şereflişisin, sana bu duruş yakışmıyor.

Dalgalan, yine eskisi gibi dalgalan. Dünya durdukça, Güneş durdukça ve kâinat bitmedikçe Sen dalgalanacak, Sen solmayacaksın.....

Servet Ersoi

Sayın Dahiliye Vekilimiz Falk Östrak, Evimiz tarafından ilköğül öğretmenlerine verilen çaylı toplantıda hitabelerini irad buyururlarken...

Evimizin 2 nci Teşrin çalışma Hülâsası

1 — Dil, Tarih ve Edebiyat şubesi:

İnkılâb, san'at, Edebiyat, terbiye vesair mevzular üzerinde tekrar bir seri konferans hazırlanmıştır. Konferanslar Halkevi salonunda verilecek, konferans günleri halka ilân edilecektir.

10/11/939 Milli matem günü evimiz salonunda yapılan büyük ihtifalde ev reisi Nevzad Güven, öğretmen Rasim Göknel ve Celâl Sahir Muter "ATATÜRK", hakkında konuşmalar yapmışlar, Onun hayatından, mücadelelerinden, eserlerinden vuzuhla bahsetmişlerdir. Müteakiben Halkevi bandosu önde olarak Atatürk anıtına gidilmiş ve çelenk konulmuştur.

2 — Ar Şubesi :

Orkestra ve bandoyu vücade getiren elemanlar repertuarlarında yeni yeni eserler almışlar, bunların provalarına mun-tazaman devam ederek 25/11/939 gecesi halka büyük bir kon-

Halkevi temsilcilerinden bir grup

ser, 26/11/939 gecesi de ilk tedarisat öğretmenlerine çaylı dans vermişlerdir. Bu çaylı dansa Dahiliye Vekilimiz Faik Öztrak da şeref vererek memleket gençleriyle yakından temaslarda bulunmuşlar, Adana öğretmenleri üzerinde silinmez tesirler, tenbihler husule getiren kıymetli bir notak izat ederek öğretmenlere vazifelerinin büyük ehemmiyet ve hedeflerini ikaz ve irşatlarla tebarüz ettirmişlerdir.

Ar şubesi fotografçak, resim, keman ve mandolin kurslarını da açarak tedarisata başlamış, 27/11/939 tarihinden 8/12/939 gününe kadar devam etmek üzere talebelere (Cumhuriyet) adlı film gösterilmeğe başlamıştır. Memleketimizin kavuştuğu büyük inkişaf ve ilerlemeyi çok örneklerle gösterimizin önüne seren aynı zamanda enstrüktif bir kıymetli haliz bulunan bu eser Amerikalılar tarafından tesbit edilmiştir.

3 — Temsil Şubesi :

1 nci Kâsun ayı zarfında temsil edilmek üzere Samsun Halkevi rejsörü muharrir Vedad Urli Bengüdüd yazdığı ibretlerle dolu acı bir vak'a ile kanun önünde insanın vazifesini izah eden (Kâsun adamı) piyesiyle Mahıud Yesarinin tavsiye ve illıman tezyif eden (Tavsiye Mektupları) isimli komedisini ve 5

Kânuunatını için de Celâl Musahipoglu'nun çarkılı olarak (Yedekçi) isimli büyük eserini hazırlamakla meşguldular. (Yedekçi) de Temsil komitesi azalarının beğinin de rol aldıkları kayda değer bir keyfiyet olduğundan bilhassa zikretmek lüzumdur.

4 — Spor Şubesi :

Beden Terbiyesi teşkilât ve Beden Terbiyesi kanunu hükümleriyle mevcut spor teşekkülleri tam bir ses ve metod çerçevesi dahilinde çalışma plânına alınmış buldukları Halkeveleri spor şubelerini ; vazifeleri hayli hafiflemiş bulunmaktadır. Bu sebeple spor şubemiz, ancak, Evimiz bahçesindeki Tenis kortunda Tenis turnuvaları tertip ederek, Pazar günleri civit meydanında Halkesi çocuklarına heyecanlı civit müsabakaları yaptırılmıştır.

5 — Sosyal Yardım Şubesi :

11 Vatandaş muhtelif mevzularda dilekçeleri yazdırılarak muameleleri tekemmül ettirilmiş, fakir talebelere yapılan yardıma devam edilerek birçok hastaların muayene ve ilaçları temin edilmiş, yıllığı gecesi yapmağa ve bir kaç müsamere tertibine karar verilmiştir.

6 — Halk Dershaneleri ve kurs şubesi:

Büyük layhaları görülen Hıparlör neşriyatı bir an bile sekiteye uğratılmadan devam ettirilmiş, Belediye İtfaiye memurlarına (zehirlil gazlar) kursunda iki defa ders verilmiş, az ve orta derecede okuma yazma bilenlere mahsus iki okuma kursuyla ayrıca daktilo kursu da açılmıştır. Bu şubenin çok kıymetli bir urusu olan ve senelerdenberi bu sahadaki değerli faaliyetleriyle Hal-

Büyük bir muvaffakiyetle temsil edilen (Ata) şubesinden bir sahne

kevinizle randan bağı kalan ve İskat Hariciye Vekâletinde yeni bir memuriyete tayin edildiğinden 27/11/1939 günü Ankaraya hareket eden öğretmen Ömer Sanver Halkeviler tarafından samimiyet tezahürleriyle uğurlanmıştır.

7 — Kitapsaray ve Yayın Şubesi :

Okuma odasındaki mevcut eserlerin ciltletilmesi devam etmiştir. "Görüşler,"in daha faydalı bir organ olabilmesi, bu şubemizin imkân nisbetinde "Kitap," ve "Yayın," sahasında yapabileceği işler ciddi tetkiklerden geçirmektedir.

8 — Müze ve Sergi Şubesi :

Tetkik ve araştırmalarla meşguldür. Yeni bazı eserler bulunmuştur.

9 — Köycülük Şubesi:

Bu şube köylünün variyetiyle çok alâkâdardır. Geniş bir programla çalışmakta, fazla istihsal üzerinde köylü ve köylerle sık sık temaslarda bulunmaktadır. Bilhassa, Halkevi Reisimiz Nevzad Güven bu şubenin görebileceği ehemmiyetli işler üzerinde meşguldür. Köylerle irtibatını kesmeyen bu şubenin vazifesinin en mühimlerinden bazıları köy sokaklarını düzeltmek, küçük bataklık'arı kurutmak, umumî sıhhati bozan pislikleri, gübreleri, kümes ve ahırlarla helâkî ev haricine kaldırmak, köy mektebi ve okuma odası yaptırmak, köy odaları ve mekteplerine kitaplar vermek, okuma çağına gelmiş çocukları okutmak ve köyleri ağaçlandırmaktır. Birer nümune köyü yapmak üzere gündelik hacirlik ve Zeytinli köylerinin montajam plânları yapılmıştır.

Yayın Direktörü	: ARIF NİHAD ASYA
Yazı İşleri Direktörü	: RASİM GÖKNEL
Baskı Yeri	: TÜRK SÖZÜ B.